رویش روان شناسی، سال ۸ شماره ۱، شماره پیاپی ۳٤، فروردین ماه ۱۳۹۸
Rooyesh-e-Ravanshenasi, *8*(1), 2019

مقایسه بلوغ عاطفی و اجتماعی و هیجان خواهی در نوجوانان پسر بزهکار و عادی

Compare emotional and social maturity and sensation seeking in adolescents and ordinary criminals Khorramabad

دکترحسنعلی ویسکرمی
دکترای روانشناسی تربیتی. عضو هیت علمی دانشگاه لرستان
مریم عبدالهی مقدم
دانشجوی دکترای روانشناسی تربیتی دانشگاه بوعلی سینا همدان
سیروس مرادی زاده نویسنده مسئول
دانشجوی دکترای روانشناسی تربیتی دانشگاه لرستان

چکیده

این پژوهش با هدف مقایسه ی بلوغ عاطفی و اجتماعی و هیجان خواهی نوجوانان پسر بزهکار و عادی شهر خرم آباد انجام شده است. با توجه به ماهیت این تحقیق که از دو گروه جهت مقایسه استفاده شد، در گروه نوجوانان بزهکار جامعه آماری عبارت بودند از کلیه نوجوانان پسر محبوس در کانون اصلاح و تربیت شهر خرم آباد(۲۳ نفر)که همگی به روش سرشماری برای تحقیق انتخاب شدند، معادل با گروه بزهکار، از بین نوجوانان عادی دبیرستانهای پسرانه شهر خرم آباد نیز ۲۳ نفر به روش نمونه گیری مبتنی بر هدف به لحاظ سن و تحصیلات با گروه بزهکار همتا و انتخاب شدند. جهت سنجش متغیرها از پرسشنامه بلوغ عاطفی یاشویرسینگ و بهارگاوا(۱۹۹۱)، پرسشنامه بلوغ اجتماعی رائو(۱۹۸۶) و مقیاس هیجان خواهی زاکرمن فرم کوتاه(۱۹۷۹) استفاده شد. به منظور مقایسه دو گروه نمونه در متغیرهای مذکور از تحلیل واریانس چند متغیری (مانوا) استفاده شد.(تحلیل کواریانس زمانی استفاده می شود که بخواهیم کنترل انجام دهیم یا اینکه از نمرات پیش آزمون به عنوان متغییر کمکی استفاده شود، یا اینکه بخواهیم در کار مداخله اثربخشی را بسنجیم ولی در اینجا مقایسه بین دو گروه در سه متغیر انجام شد که مانوا مناسب تر است). یافته ها نشان داد بین بلوغ عاطفی و اجتماعی نوجوانان بزهکار و عادی تفاوت معنی دار وجود دارد. به این معنی که نوجوانان بزهکار از بلوغ عاطفی و اجتماعی پایین تری برخوردار هستند. علاوه بر این، در متغیر هیجان خواهی هم بین دو گروه تفاوت وجود داشته است و گروه نوجوانان بزهکار، از هیجان خواهی بالاتری برخوردار بوده اند. با توجه به یافته های حاضر که نوجوانان بزهکار از بلوغ عاطفی و اجتماعی پایین و ویژگی هیجان خواهی بالا برخوردارند، لازم است در فعالیت های مشاوره ای با این افراد در جهت ثبات عاطفی، سازگاری اجتماعی و دست یابی به مهارت های کنترل و تنظیم هیجان ها کار شود.

واژه های کلیدی: بلوغ عاطفی، بلوغ اجتماعی، هیجان خواهی، بزهکاری

Dr. Hassan Ali Viscermi
PhD in Educational Psychology. Academic member of Lorestan University
Maryam Abdollahi Moghaddam
Ph.D. student of psychology at Bu-Ali Sina University in Hamadan
Sirus Moradizadeh *
Ph.D. student of psychology of education, Lorestan University

Abstract

This study aimed to compare the emotional and social maturity and sensation seeking adolescents delinquent boys and normal in Khorramabad. The population consists of all juvenile in center reform that 23 were selected and equal with 23 based on sampling. In this study variables were measured by Bhargava Yashvyrsyng emotional maturity, social maturity Rao questionnaire and Zuckerman Sensation Seeking Scale (short form) were used. To compare the two groups mentioned variables of multivariate analysis of variance (MANOVA) was used. The findings showed that the emotional and social maturity and normal for juvenile offenders there are significant differences. This means that juvenile offenders are lower emotional and social maturity. Also, in sensation-seeking variables there are difference significant between the two groups existed and juvenile offender group, higher sensation seeking. Based on the present findings, we can say that one of the causes of delinquency, social and emotional maturity is low, and features high sensation seeking Accordingly; it is necessary advisory activities with these people for emotional stability, social harmony and access control and emotion regulation skills to work.

Keywords: emotional maturity, social maturity, sensation seeking, crime

مقدمه

بزهکاری[1] در طول زمان های مختلف و در گستره ی همه فرهنگ ها به عنوان یک مسئله مطرح شده است و یک پدیده ی جدید امروزی قلمداد نمی شود. در هر دوره ی زمانی، اشکال مختلفی از بزهکاری در هر سن (از دانش آموز گرفته تا بزرگسال) و در هر جنسیتی

[1]-Delinquency

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.1.5.1]

(مؤنث و مذکر) گزارش شده است. به خصوص از ابتدای قرن بیستم، مسأله ی بزهکاری کودکان و نوجوانان توجه روان شناسان، جامعه شناسان، جرم شناسان و متخصصان تعلیم و تربیت را به خود جلب نموده است (وانگ ، دورین، پیرین و ربیکا[۱]، ۲۰۱۳).

نوجوانی[۲]، یک مرحله در زندگی انسان است که سال های پس از شروع بلوغ[۳] تا شروع بزرگسالی (حدوداً سنین ۱۹ - ۹ سالگی) را در بر می گیرد (بوگین[۴]، ۲۰۰۹). در این دوره، حساس ترین تجارب زندگی انسان رخ می دهد، از جمله تجارب عاطفی، اجتماعی و هیجانی همچون عشق و دوستی، هویت یابی، تحصیل و شغل که اینها هر یک ویژگی هایی را در نوجوان به دنبال دارند: بی ثباتی عاطفی، خواسته های متناقض، احساس های افراطی و نامطلوب، کشف خود و دوستی های افراطی(هومن، ادهمی جمالی و قاسمی، ۱۳۹۰).

برخی از روان شناسان، دوره ی نوجوانی را که با مفهوم بلوغ در هم آمیخته است، دوره ی "طوفان و تنش " توصیف می کنند(احدی و بنی جمالی، ۱۳۸۵). زیرا دورانی از زندگی است که تنش عاطفی و اجتماعی از ویژگی های آن به شمار می رود و تغییرات همه جانبه ی جسمانی، شناختی، هیجانی و اجتماعی نوجوان، فرصت های تحولی بی شماری را فراهم می کند تا وی در رفتارهایی درگیر شود که به طور ضمنی در اتخاذ سبک زندگی[۵] همراه با سلامت یا به خطر انداختن سلامت اهمیت دارد (هریس، دانکن و بویس جولی[۶]، ۲۰۰۲).

نظریه های متعددی در رابطه با علل رفتارهای بزهکارانه وجود دارد از جمله نظریه شخصیت آیزنک[۷] که مبتنی بر این است که رفتارهای بزهکارانه از ویژگی های شخصیتی خاصی ناشی می شوند. یعنی احتمال بروز رفتارهای بزهکارانه در افرادی که نمره بالایی در برون گرایی[۸]، روان رنجوری[۹] و هیجان خواهی[۱۰] دارند بیشتر است (والترز[۱۱]، ۲۰۱۴ ، مان، کریتچ و تاکر[۱۲]، ۲۰۱۵). صفت شخصیتی هیجان خواهی بنا بر نظر زاکرمن[۱۳] و همکارانش(۱۹۶۴، به نقل از هانسن و بریویک[۱۴]،۲۰۰۱) در توصیف افرادی به کار می رود که گرایش قوی به تجربه ی هیجان ها دارند، هیجان هایی که انواع مختلفی از خطرها را برای شان در بر دارد که این ویژگی خاص دوره نوجوانی است و به شکل جستجوی موقعیت ها و تجارب جدید، متنوع، پیچیده و شدید در نوجوان بروز می یابد. در این زمینه، مطالعات متعددی (ازجمله؛ هانسن و بریویک،۲۰۱۱، جاکسون[۱۵]، ۲۰۱۱ و حسینی، طباطبایی و آقا محمدیان،۱۳۸۳) وجود دارد که نشان می دهند هیجان خواهی بالا با رفتارهای مجرمانه و بزهکارانه رابطه مثبت دارد و نوجوانان بزهکار، از هیجان خواهی بالاتری در مقایسه با نوجوانان عادی برخوردار هستند.

از طرف دیگر، هومن و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی پیرامون رابطه ی بلوغ عاطفی و اجتماعی در دانش آموزان دبیرستانی دریافتند که نوجوانانی که از بلوغ عاطفی بالایی برخوردار هستند، قابلیت مقاومت در برابر تأخیر در ارضای نیازها را دارند و برجسته ترین نشانه ی بلوغ عاطفی، توانایی تحمل تنش می باشد و بین آن با بلوغ اجتماعی- یعنی پذیرش از طرف دیگران- ارتباط وجود دارد. بلوغ اجتماعی[۱۶]، سازه ای مرکب از مهارت های مختلف از جمله کنترل احساس های خود، خودشناسی، گذراندن اوقات فراغت با خانواده و دوستان، رویارویی با اهداف زندگی و پیگیری فعالیت ها می باشد (زویی هو[۱۷]، ۲۰۱۰). در پژوهش دیگری (قادری دهکردی، احمدی و قاسمی پیربلوطی، ۱۳۹۲) پیرامون بررسی ارتباط بلوغ عاطفی با خودشناسی و امنیت اجتماعی، همبستگی مثبتی بین این سه مؤلفه به دست آمد و همان گونه که در تعریف بلوغ اجتماعی بیان شد، خودشناسی و امنیت اجتماعی زیر مجموعه ی مهارت های مربوط به آن به شمار می آیند.

1-Wong ,Doreen, Perrine, Rebecca
2 -Adolescence
3 -Puberty
4 -Bogin
5 -Life style
6 -Harris, Duncan, Boisjoly
7 -Eysenck
8 Extraversion
9 Neurosis
10 Sensation seeking
11 Walters
12 Mann, Kretsch, Tucker
13 Zuckerman
14 Hansen & Breivik
15 Jackson
16 Social maturation
17 Zhouyi Hu

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.1.5.1]

علاوه بر این، در مباحث مربوط به بلوغ، مفهوم زمان بندیِ[1] بلوغ مطرح می شود که از آن جنبه دو نوع زودرس[2] و دیررس[3] مورد توجه قرار می گیرد (هینو[4]، ۲۰۰۳). در چندین پژوهش (از جمله؛ ویلیامز و دانلاپ[5]، ۱۹۹۹، هینو، ۲۰۰۳) مشکلات بلوغ زودرس و دیررس به خصوص بلوغ زودرس در سلامت نوجوانان از جمله رفتارهای ناهنجار و بزهکاری مورد بررسی قرار گرفته است. به این معنی که نوجوانانی که علائم بلوغ را قبل و یا بعد از موعد مقرر همسن و سالان شان تجربه می کنند، گرایش بیشتری به رفتارهای درون سازی[6] (از جمله افسردگی) و برون سازی[7](از جمله بزهکاری) دارند.

بزهکاری در هر شکلی به دنبال نوعی آشفتگی هیجانی[8] ایجاد می شود که شخص از آن طریق برای مقابله یا کاهش فشار روانیِ خود اقدام می کند (مونت گومری، تامپسون و بارکزیک[9]، ۲۰۱۱). در این حالت می توان گفت که شخص بزهکار، توانایی تحمل ناکامی و تنش ها را نداشته و نمی تواند بر احساس های درونی خویش غلبه یابد و سرانجام دست به کارهایی می زند که می توان گفت به نوعی بیانگر ناپختگی عاطفی و اجتماعی او می باشد.

در پژوهش های متعدد (از جمله ابراهیمی، نوری و موسوی، ۱۳۸۱؛ شکرکن، نیسی و سپهوند ۱۳۸۸؛ مازلوسکی، بوینگر و کافمن[10]، ۲۰۱۱ و والترز، ۲۰۱۴) به مقایسه ویژگی های شخصیتی نوجوانان بزهکار و عادی پرداخته شده است، اما مطالعه ای تاکنون- تا آنجا که پژوهشگر بررسی کرده است - به طور مشخص به مسأله بلوغ عاطفی و اجتماعی در این دو گروه نوجوانان، بزهکار و عادی نپرداخته است. بر این اساس، در پژوهش های شخصیت شناسی نامبرده، نوجوانان بزهکار در مقایسه با نوجوانان عادی از ویژگی های روان رنجوری، کنترل خشم پایین، هیجان خواهی بیشتر و کنترل تکانه ضعیف برخوردار بوده اند که این ویژگی ها به نوبه خود، نشانگر مشکلات بلوغ آنها در مقایسه با نوجوانان عادی می باشد.

علاوه بر مقایسه های شخصیتی، بررسی تاریخچه رشد افراد بزهکار و عادی هم بیانگر کمبودهای عاطفی در دوران اولیه ی زندگی و مشکلات ارتباطی و اجتماعی بیشتر و شدیدتر در مقایسه با افراد عادی می باشد (شکرکن و همکاران، ۱۳۸۸ و چورچ، تامیک، هوپر وبولاند[11]، ۲۰۱۲). علاوه بر این در علت شناسی پدیده بزهکاری نوجوانی به مفهوم بحران بلوغ بر می خوریم که نشان دهنده تفاوت در کیفیت سپری کردن جریان بلوغ در مقایسه با نوجوانان عادی می باشد(احمدی و همکاران، ۱۳۸۸، وانگ و همکاران، ۲۰۱۳). با توجه به علل مسبب بزهکاری در نوجوانان، این پژوهش به دنبال بررسی نقش متغیرهای بلوغ عاطفی و بلوغ اجتماعی و هیجان خواهی در بزهکاری نوجوانان پسر از طریق مقایسه آنها با نوجوانان پسر غیر بزهکار می باشد. بر این اساس، فرضیه های زیر مطرح شده اند:

- بلوغ عاطفی نوجوانان پسر بزهکار از بلوغ عاطفی نوجوانان پسر غیر بزهکار پایین تر است.
- بلوغ اجتماعی نوجوانان پسر بزهکار از بلوغ عاطفی نوجوانان پسر غیر بزهکار پایین تر است.
- هیجان خواهی نوجوانان پسر بزهکار از هیجان خواهی نوجوانان پسرغیر بزهکار بیشتر است.

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه گیری

با توجه به ماهیت این تحقیق که از دو گروه جهت مقایسه استفاده شد، در گروه نوجوانان بزهکار جامعه آماری عبارت بودند از کلیه نوجوانان پسر محبوس در کانون اصلاح و تربیت شهر خرم آباد (۲۳ نفر)که همگی به روش سرشماری برای تحقیق انتخاب شدند، معادل با گروه بزهکار، از بین نوجوانان عادی دبیرستانهای پسرانه شهر خرم آباد نیز ۲۳ نفر به روش نمونه گیری مبتنی بر هدف به لحاظ سن و

---

[1] Pubertal timing
[2] Early
[3] Late
[4] Heino
[5] Williams & Dunlop
[6] Internalizing
[7] Externalizing
[8] Emotional distress
[9] Montgomery, Thompson, Barczyk
[10] Maslowesky, Buvinger, Cauffman
[11] Church, Hooper, Bolland

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.1.5.1]

تحصیلات با گروه بزهکار همتا و انتخاب شدند. **د**ر روش نمونه گیری مبتنی بر هدف، پژوهشگر بر اساس تصمیم خود که باید با توجه به موضوع پژوهش چه افرادی را در نمونه قرار دهد، افراد نمونه را انتخاب می کند.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه بلوغ عاطفی (*EMS*)[1]. پرسشنامه ۴۸ سؤالی بلوغ عاطفی توسط یاشویر سینگ و ماهیش بهار گاوا در سال ۱۹۹۱ تدوین شده است که از دامنه ی ۱ تا ۵ (هرگز تا خیلی زیاد) تغییر می کند. بنابراین هر چه نمره فرد بالاتر باشد درجه پایین تری از بلوغ عاطفی وجود دارد و بر عکس(هومن و همکاران، ۱۳۹۰). در این پرسشنامه، ۱۰ سؤال اول، معیار عدم ثبات عاطفی، ۱۰ سؤال دوم، معیار بازگشت عاطفی، ۱۰ سؤال سوم، معیار ناسازگاری اجتماعی، ۱۰ سؤال چهارم، فروپاشی شخصیت و ۸ سؤال آخر، فقدان استقلال را می سنجد. اعتبار پرسشنامه در پژوهش سینها و سینگ ۰/۶۴ و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ و تنصیف اسپیرمن براون به ترتیب ۰/۹۳ ، ۰/۸۹ به دست آمده است (سینگ و بهارگاوا[2]، ۱۹۹۰).

پرسشنامه بلوغ اجتماعی رائو[3] . مقیاس بلوغ اجتماعی نالینی رائو(۱۹۸۶) دارای ۹۰ سوال به صورت چهارگزینه ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق می باشد که دارای ۳ بعد است: کفایت شخصی، کفایت اجتماعی و کفایت میان فردی (کرمی، ۱۳۸۹). پایایی نسخه اولیه پرسشنامه به روش فرم های موازی ۰/۹۸ و اعتبار آن با استفاده از روش بازآزمایی با فاصله زمانی دو هفته بر روی یک گروه ۲۵۰ نفری ۰/۷۹ به دست آمده است (پاکدامن وهمکاران، ۱۳۹۰). همچنین در پژوهش هومن و همکارانش (۱۳۹۰)، پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ، ۰/۸۹ بدست آمد. به طور کلی، نتایج به دست آمده ، اعتبار و روایی خوب پرسش نامه ی بلوغ اجتماعی را تأیید می نمایند.

مقیاس هیجان خواهی(SSS)[4]: این مقیاس، فرم کوتاه مقیاس هیجان خواهی زاکرمن (۱۹۷۹) شامل ۱۵ سؤال می باشد که برای ارزیابی تمایل فرد به فعالیت های مخاطره انگیز به کار می رود. دارای دو گزینه صحیح و غلط است که روش نمره گذاری آن ۰ و ۱ می باشد. پایایی این پرسشنامه توسط زاکرمن و آیزنک (۱۹۷۸، نقل از شکر کن و همکاران، ۱۳۸۸) در حدود ۰/۸۵ تا ۰/۸۶ برآورد شده است. همچنین کرولا[5] (۱۹۸۸، به نقل از شکرکن و همکاران، ۱۳۸۸) ضریب اعتبار این مقیاس را ۰/۸۳ ذکر کرده است. علاوه بر این، پایایی این پرسشنامه برای استفاده در ایران مورد بررسی قرار گرفته است. ضرایب پایایی این پرسشنامه را قربانی(۱۳۷۰) با روش های اسپیرمن - براون، تنصیف و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۷۵ و ۰/۸۰ محاسبه کرد که میزان رضایت بخشی است. قربانی(۱۳۷۰) همچنین ضریب روایی این آزمون را با مقیاس سرسختی روان شناختی محاسبه نمود که ۰/۱۷ و در سطح ۰/۰۰۱ >p معنادار بود.

یافته ها

به منظور توصیف و تحلیل داده ها از روش‌های آمار توصیفی و آزمون تحلیل واریانس چند متغیری (مانوا) استفاده شده است. در این بخش ابتدا گزارش های توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق و سپس نتایج مربوط به تحلیل واریانس چند متغیری بر روی متغیر های بلوغ اجتماعی، بلوغ عاطفی و هیجان خواهی ارائه خواهند شد و در ادامه نتایج تفکیکی تحلیل واریانس تک متغیری مربوط به متغیرها در دو گروه بزهکار و عادی نشان داده می شوند.

جدول ۱: آماره های توصیفی مربوط به متغیر های پژوهش به تفکیک دو گروه بزهکار و عادی

متغیرها	گروه ها	میانگین	انحراف معیار	تعداد
بلوغ اجتماعی	بزهکار	۱۵۱/۳۰	۶۰/۲۰	۲۳
	عادی	۲۱۱	۵۷/۲۳	۲۳
بلوغ عاطفی	بزهکار	۱۱۷/۷۴	۲۶/۶۸	۲۳
	عادی	۸۵/۲۲	۲۵/۰۱	۲۳
هیجان خواهی	بزهکار	۸/۹۱	۲/۴۸	۲۳
	عادی	۵/۳۹	۲/۷۶	۲۳

[1] *Emotional Maturity Scale*
[2] Singh & BhargaQa
[3] Rao social maturation scale
[4] Sensation Seeking Scale
[5] Kerolla

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.1.5.1]

جدول ۱، میانگین، انحراف معیار و فراوانی متغیرها را به تفکیک نوجوانان بزهکار و عادی نشان می دهد.

جدول ۲: نتایج کلی تحلیل واریانس چند متغیره (مانوا) بر روی متغیر های پژوهش

نوع آزمون	ارزش	F	df فرضیه	df خطا	سطح معنی داری
اثر پیلایی[1]	۰/۵۶۵	۱۸/۱۸۶	۳	۴۲	۰/۰۰۰
لامبدای ویلکز[2]	۰/۴۳۵	۱۸/۱۸۶	۳	۴۲	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ[3]	۱/۲۹	۱۸/۱۸۶	۳	۴۲	۰/۰۰۰
بزرگترین ریشه روی[4]	۱/۲۹	۱۸/۱۸۶	۳	۴۲	۰/۰۰۰

همان گونه در جدول فوق، مشاهده می شود مقدار f چند متغیری برابر با ۱۸/۱۸۶ در سطح p<0/000 معنی دار می باشد. نتایج چهار آزمون مربوط به تحلیل واریانس چند متغیری بیانگر آن هستند که بین گروه های بزهکار و عادی حداقل در یکی از متغیرهای وابسته تفاوت معنی دار وجود دارد. برای پی بردن به این تفاوت نتایج حاصل از آزمون تحلیل واریانس یکراهه در جدول ۳ نشادن داده شده است.

جدول ۳: نتایج تفکیکی تحلیل واریانس تک متغیری مربوط به متغیرها در دو گروه بزهکار و عادی

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	سطح معنی داری
بلوغ اجتماعی	۴۰۹۸۱/۰۶	۱	۴۰۹۸۱/۰۶	۱۱/۸۸	۰/۰۰۵
بلوغ عاطفی	۱۲۱۶۳/۱۳	۱	۱۲۱۶۳/۱۳	۱۸/۱۸	۰/۰۰۱
هیجان خواهی	۱۴۲/۶۳	۱	۱۴۲/۶۳	۲۰/۶۹	۰/۰۰۱

یافته های جدول فوق نشان می دهد که دو گروه بزهکار و عادی از لحاظ بلوغ اجتماعی، بلوغ عاطفی و هیجان خواهی دارای تفاوت معنی داری می باشند. با نگاهی به میانگین های گروه ها، نتایج حاکی از آن است که گروه نوجوانان بزهکار از بلوغ اجتماعی و بلوغ عاطفی پایین تر و هیجان خواهی بالاتری برخوردارند (قابل ذکر است که میانگین بالای بلوغ عاطفی در گروه بزهکار به معنی بلوغ عاطفی پایین تر می باشد). بنابراین سه فرضیه پژوهش تأیید می شوند.

بحث و نتیجه گیری

هدف از این پژوهش، بررسی نقش متغیرهای بلوغ عاطفی و اجتماعی و هیجان خواهی در بزهکاری نوجوانان پسر بوده است. در این راستا، نوجوانان پسر بزهکار حاضر در کانون اصلاح و تربیت شهر خرم آباد با نوجوانان غیر بزهکار مقایسه شدند. بر اساس نتایج به دست آمده از پژوهش، بین بلوغ عاطفی و اجتماعی و هیجان خواهی نوجوانان بزهکار و عادی تفاوت وجود دارد و بر این اساس، هر سه فرضیه موجود تأیید می شوند. نوجوانان بزهکار نسبت به نوجوانان عادی از بلوغ عاطفی پایین تری برخوردار بوده اند (میانگین های بالاتر که به معنی بلوغ عاطفی پایین تر است، این یافته با نتایج پژوهش های پیشین (از جمله؛ هومن و همکاران، ۱۳۹۰، قادری دهکردی و همکاران، ۱۳۹۲، مونت گومری و همکاران، ۲۰۱۱) همخوانی دارد. در تبیین این یافته می توان گفت که همان گونه که در بحث شخصیت شناسی بزهکاری در نوجوانان، عدم توانایی در کنترل تکانه و تمایل افراطی و وسوسه کننده به بروز هیجان های نامطلوب را به عنوان نشانه های قابل توجه مشاهده می نماییم، این مسئله به خودی خود، نشان گر ناپختگی عاطفی در فرد بزهکار است که از ضعف او در مدیریت درست و به موقع عواطف و هیجان های مثبت و منفی سرچشمه می گیرد. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که نوجوانان بزهکار در مقایسه با نوجوانان عادی از بلوغ اجتماعی پایین تری برخوردارند. این یافته با نتایج پژوهش های شکرکن و همکاران(۱۳۸۸)، چارچ و همکاران

[1] Pillais Trace
[2] Wilks Lambda
[3] Hotellings Trace
[4] Roys Largest Root

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.1.5.1]

(۲۰۱۲) همخوانی دارد. در تبیین این یافته می توان گفت که مشکل در برقراری ارتباط درست با دیگران به خصوص همسالان در دوره نوجوانی که خود را بیشتر در قالب بیان جرأتمندانه ی خواسته های معقول، توانایی نه گفتن، همدلی کردن، احترام به حقوق دیگران و ... نشان می دهد در ایجاد تفاوت بین جریان رشد و بلوغ اجتماعی نوجوانان عادی و بزهکار نقشی اساسی و انکار ناپذیر دارد و از طرفی به دلیل اینکه پذیرش همسالان و کیفیت روابط در دوره نوجوانی نسبت به دوره های قبل و بعد از نوجوانی در ایجاد احساس سالم نوجوان به خود و دیگران مهم تر می باشد، احساس شکست و ناتوانی در روابط اجتماعی، بیشترین آسیب و ناهنجاری را برای فرد نوجوان به دنبال خواهد داشت. به طور کلی، نتایج مطالعات مربوط به فرایند بلوغ در نوجوانان عادی و بزهکار برای نمونه؛ احمدی وهمکاران(۱۳۸۸)و وانگ و همکاران(۲۰۱۳) همگی بر تفاوت در کیفیت سپری کردن جریان بلوغ در این دو گروه تأکید داشته و مطالعه حاضر هم از این یافته مستثنی نیست. در ارتباط با فرضیه سوم مبنی بر اینکه هیجان خواهی در نوجوانان پسر بزهکار بیشتر از نوجوانان پسر عادی می باشد، یافته ها از این فرض حمایت کردند که این یافته همسو با مطالعات جاکسون(۲۰۱۱)، حسینی و همکاران(۱۳۸۳) می باشد. همه انسان ها انگیزه ی هیجان خواهی دارند یعنی تمایل به تجربه محرک های جدید و خطرناک و کسب هیجان های جدید. اما در این میان، افرادی بیشتر به سمت این محرک ها رفته و گرایش شدیدی به تجربه ی خطرها و نادیده گرفتن پیامدهای خطر دارند که در سن بحرانی نوجوانی به سر می برند و از تجربه های نامناسب شخصی و خانوادگی در این دوره برخوردار هستند که این عامل، آنها را به سمت ارضای نیازهای طبیعی خود به خصوص میل به خود ابرازگری و نشان دادن خویشتن در جهت افراطی و نامطلوب یعنی هیجان خواهی سوق می دهد.

قابل ذکر است که این پژوهش در مورد نوجوانان پسر بزهکار و عادی شهر خرم آباد انجام شده است و نتایج آن صرفاً به همین جامعه قابل تعمیم است. پیشنهاد می شود این مطالعه در خصوص دختران نیز صورت پذیرد و به مقایسه پسران و دختران بزهکار در مؤلفه ی بلوغ و مقایسه آنها با افراد غیربزهکار پرداخته شود و علاوه بر این از ابزار مصاحبه در کنار پرسشنامه استفاده شود. همچنین با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می شود که خانواده ها، مدارس، مراکز مشاوره و نهادهای مرتبط را با نقش بلوغ عاطفی و اجتماعی و هیجان خواهی در ایجاد و دوام بزهکاری آشنا نموده و همچنین در زمینه ی شیوه های رفتار با نوجوانان و روش های صحیح فرزند پروری، آموزش هایی با همکاری نهادهای مختلف دست اندر کار تربیت و اصلاح نوجوانان با هدف پیشگیری از بزهکاری فراهم شود تا نوجوانان به شکل صحیح و متناسبی به بلوغ عاطفی و اجتماعی و کنترل و تنظیم هیجان های خود دست یابند. علاوه بر آن در کانون اصلاح و تربیت روی افزایش بلوغ عاطفی و اجتماعی نوجوانان بزهکار و کاهش هیجان خواهی آنها کار شود تا پس از فراغت از کانون از بازگشت مجدد آنها جلوگیری شود.

منابع

- احدی، حسن؛ بنی جمالی، شکوه السادات (1385). روانشناسی رشد : مفاهیم بنیادی در روان شناسی کودک، تهران :انتشارات بنیاد.
-احمدی، حبیب؛ خواجه نوری، بیژن؛ موسوی، مجید(۱۳۸۸). عوامل مرتبط با بزهکاری دانش آموزان دبیرستانی. فصلنامه رفاه اجتماعی. سال نهم، شماره ۳۳ .
- ابراهیمی، کریم؛ نوری، ابوالقاسم؛ مولوی، حسین(۱۳۸۱). بررسی مقایسه ای ویژگیهای شخصیتی نوجوانان پسر بزهکار و عادی در اصفهان. مجله علوم انسانی دانشگاه اصفهان. دوره ۱۴، شماه ۲ .
-پاکدامن، مجید؛ خامسان، احمد؛ براتی، فخرالسادات(۱۳۹۰). نقش سبک های فرزند پروری مادران در بلوغ اجتماعی نوجوانان (تیزهوش، آهسته گام و عادی). نشریه مطالعات روان شناسی تربیتی. دوره ۸ شماره ۱۴. صص ۴۰ – ۲۳ .
-حسینی، مهران؛ طباطبایی، محمود؛ آقامحمدیان، محمدرضا (۱۳۸۳). رابطه هیجان خواهی، برون گرایی و خشم در نوجوانان پسر بزهکار و عادی شهر تهران. فصلنامه مطالعات تربیتی و روان شناسی. سال چهارم، شماره ۲ : ۳۹ – ۲۱ .
- شکرکن، حسین؛ نیسی، عبدالکاظم؛ سپهوند، اسفندیار(۱۳۸۸). مقایسه ی هیجان خواهی، عزت نفس، جو عاطفی خانواده و وضعیت اجتماعی – اقتصادی در نوجوانان پسر بزهکار و عادی . سال ۱۶، دوره چهارم. شماره ی ۱ : ۱۲۴ –۱۰۷.
- قادری دهکردی، زهرا؛ احمدی، رضا؛ قاسمی پیربلوطی، محمد(۱۳۹۲). بررسی رابطه ی خودشناسی، بلوغ عاطفی با امنیت اجتماعی دانش آموزان شهرکرد. فصلنامه دانش انتظامی چهارمحال و بختیاری . سال اول، شماره ۲ : ۱۲ – ۱ .
-قربانی، پاشا(۱۳۷۰). بررسی رابطهٔ بین هیجان خواهی و شغل خلبانی. پایان نامهٔ کارشناسی ارشد روا نشناسی عمومی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- رائو، نالینی (۱۳۸۹). مقیاس بلوغ اجتماعی (RSMS). ترجمه ابوالفضل کرمی. تهران: مؤسسه تحقیقات علوم رفتاری – شناختی سینا.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.1.5.1]

- هومن، حیدرعلی؛ ادهمی جمالی، معصومه؛ قاسمی، لیلی(۱۳۹۰). بررسی عملی بودن، اعتبار، روایی و نرم یابی آزمون بلوغ اجتماعی و رابطه آن با بلوغ عاطفی در دانش آموزان دبیرستانی شهرستان بابل. فصلنامه تحقیقات روانشناختی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی. سال سوم، شماره ۹ : ۳۳ – ۲۲ .

Bogin B (2009) Childhood, adolescence, and longevity: a multilevel model of the evolution of reserve capacity in human life history. American Journal of Human Biology 21: 567–577.

Church, W.T, Tomek, S, Hooper, L.M,. Bolland, J.M. (2012). A longitudinal examination of predictors of delinquency: An analysis of data from the Mobile Youth Survey. Children and Youth Services Review 34 : 2400–2408 .۳Harris,

K., Mullan, Duncan,G., Boisjoly, D (2002). Evaluation the role of '' Noting to lose'' Attitudes on Risky Behavior in Adolescence. Social forces. Vol.11.80(3).

Hansen, E.B. & Breivik, G. (2011). Sensation seeking as a predictor of positive and negative risk behavior among adolescents. Journal of personality and individual differences. 30, 627 – 640.

Heino, R. Marttunen, M. Rimpela, M. (2003).Early puberty is associated with mental health problems in middle adolescence. Social Science & Medicine. Volume 57, Issue 6 :1055–1064.

Jackson, C.J. (2011). How sensation seeking provides a common basis for functional and dysfunctional outcomes. Journal of research in personality. 45. 29 – 36.

Mann, F.D, Kretsch, N, & Tucker – Drob, E.M. (2015). Person -environment interactions on adolescent delinquency: Sensation seeking, peer deviance and parental monitoring. Journal of personality and individual differences. 76, 129 – 134 .

Maslowsky, J. Buvinger, E.& Cauffman, E. (2011). Cost-benefit analysis mediation of the relationship between sensation seeking and risk behavior among adolescents. Journal of personality and individual differences. 51, 802 – 806

Montgomery, K.L, Thompson, S.J, Barczyk, AN. (2011). Individual and relationship factors associated with delinquency among throwaway adolescents. Children and youth services review 33: 1127-1133.

Singh, Y., & BhargaQa, M .(1990). *Manual for Emotional Maturity Scale***.** Agra: National Psychological Corporation.

Walters, Glenn D.(2014). Pathways to early delinquency: Exploring the individual and collective contributions of difficult temperament, low maternal involvement, and externalizing behavior. Journal of Criminal Justice. 42 : 321-326

Williams, J.M,. & Dunlop, M. (1999). Pubertal timing and self-reported delinquency among male adolescents. Journal of adolescence. 22 : 157 – 171 .

Wong, I.G., Toh, Doreen, Hung, Perrine, Ang, Rebecca. (2013). Delinquency in gangs- Selection or socialization? Aggression and Violent Behavior 18 : 784 – 791 .

Zhouyi Hu (2010). *maturation of social altributin skills in typically deQelopment children: an inQerstigation using the social aHribation task.* BehaQioral and Brain Functions.

Zuckerman, M. (1979) . *Sensation seeking: Beyond the optimal level of arousal*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.1.5.1]

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.1.5.1]